

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Innamepompstation Bergsche Maas te Hank met persleidingtracé Evides

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

5 januari 2017 / projectnummer: 3170

1. Hoofdpunten van het MER

Evides Waterbedrijf heeft het voornemen om een nieuw innamepompstation aan de Bergsche Maas te realiseren, met een capaciteit van 15 m³/s. Daarnaast worden leidingen aangelegd om het oppervlaktewater van het pompstation naar het spaarbekken De Gijster te transporteren. De Gijster is een van de spaarbekkens die worden gebruikt voor de productie van drink- en industriewater voor Zuidwest-Nederland. Voor de realisatie van het pompstation en de leidingen is onder andere een omgevingsvergunning nodig. Voor de besluitvorming hierover door de gemeente Werkendam wordt de m.e.r.-procedure doorlopen.

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie')¹ beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- Een heldere beschrijving van (de onderdelen van) de voorgenomen activiteit en onderbouwing van de te onderzoeken alternatieven en varianten. Speciale aandacht is nodig voor de rol die de vernattingsmaatregelen in de Sint Janspolder hierbij spelen.
- Inzicht in de gevolgen voor de natuurwaarden van het Natura 2000-gebied De Biesbosch, mede op basis van een Passende Beoordeling. Wanneer aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet met zekerheid kan worden uitgesloten, beveelt de Commissie aan om in het MER aannemelijk te maken dat de zogenaamde ADC-toets succesvol kan worden doorlopen (zie § 3.1 en 4.5 van dit advies).

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de notitie reikwijdte en detailniveau (verder 'NRD'). Dat wil zeggen dat ze in dit advies niet ingaat op de punten die naar haar mening in de NRD voldoende aan de orde komen.

2. Achtergrond, doel, beleid en besluiten

Achtergrond, probleemstelling en doel

In § 1.2 van de NRD is uitgebreid ingegaan op de aanleiding en probleemstelling voor de realisatie van het innamepompstation en het (pers)leidingentracé. Neem deze beschrijving over in het MER. De doelstellingen van het project zijn volgens § 5.2.1. van de NRD:

- Verbetering van de doorstroming van innamewater in De Gijster (opheffen kortsluitstromen)

---

¹ De samenstelling en werkwijze van de werkgroep van de Commissie m.e.r. en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, via de link [3170](#) of door dit nummer op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

- Vergroting van de verblijftijd en natuurlijke zuiverende werking in De Gijster
- Toename van de innamecapaciteit en -snelheid van De Gijster

In de NRD is aangegeven dat de werkzaamheden die nodig zijn op de Sint Jansplaat aanleiding zijn om dit gebied gedeeltelijk te verlagen en te vernatten, met het oog op de gewenste natuurontwikkeling. Geef in het MER aan hoe deze maatregelen zich verhouden tot de effecten van de voorgenomen activiteit en welke doelstellingen met deze maatregelen worden nagestreefd. Leg daarbij de relatie met de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied De Biesbosch, zoals uitgewerkt in het (ontwerp-)Beheerplan Natura 2000 voor dit gebied. Deze informatie is mede van belang voor de toetsing van de voorgenomen activiteiten aan de Natuurbeschermingswet 1998 (na 1 januari 2017 vervangen door de Wet natuurbescherming).

Beleidskader

In § 3.2. van de NRD is een overzicht van wet- en regelgeving en beleid opgenomen dat relevant is voor het voornemen. Ook in § 5.1.3 (autonome ontwikkeling) is een aantal beleidsdocumenten beschreven die van invloed zijn op het voornemen. Geef in het MER zo concreet mogelijk aan welke randvoorwaarden en uitgangspunten voor het voornemen hier uit volgen (zie ook § 3.3. van dit advies).

Te nemen besluit(en)

De m.e.r.-procedure wordt doorlopen voor besluitvorming over een omgevingsvergunning. In § 2.2 van de NRD wordt geconcludeerd dat voor het voornemen zowel een project-m.e.r.-plicht als een plan-m.e.r.-plicht geldt. Aangezien de ruimtelijke besluitvorming plaatsvindt door middel van een projectafwijkingvergunning is geen sprake van een wettelijk of bestuursrechtelijk verplicht plan. Daarmee is er dan ook geen plan-m.e.r.-procedure aan de orde. In de NRD is aangegeven dat er *“vanwege de noodzaak van een natuurbeschermingswetvergunning zeer gedegen onderbouwd moet worden welke locatiealternatieven er voor de activiteit zijn, hetgeen de pijler van de plan-m.e.r.-procedure is”*. De Commissie onderschrijft de stelling dat locatiealternatieven voor de activiteiten goed onderbouwd moeten worden, ook los van de plan-m.e.r.-plicht, mede omdat dit vanuit een eventuele ADC-toets van belang is.

§ 2.4 van de NRD geeft aan welke (andere) besluiten genomen moeten worden voor de realisatie van het voornemen. Neem dit over in het MER en geef globaal de tijdsplanning van de besluitvorming aan.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Algemeen

Het voornemen bestaat uit de realisatie van het innamepompstation en de benodigde leidingen van het pompstation naar het spaarbekken De Gijster, inclusief de daarvoor benodigde voorzieningen (veerstoep, toegangsweg). Motiveer de locatie van het innamepompstation aan de Bergsche Maas, onder andere vanuit waterhuishoudkundig oogpunt. De NRD stelt dat het waterinnamepunt vanwege nautische veiligheid minimaal 150 meter stroomopwaarts van de

monding van de Donge moet liggen. De Donge wordt daarnaast benoemd als mogelijke verontreinigingsbron.

Verder is van belang dat het MER duidelijk maakt of de geplande vernattingsmaatregelen op de Sint Jansplaat gezien worden als onderdeel van het voornemen, of ter mitigatie of compensatie van negatieve effecten van de realisatie van het pompstation en de leidingen. In de NRD worden de maatregelen in verband gebracht met zowel natuurcompensatie als waterbergingscompensatie. Indien daarmee (ook) bedoeld wordt op compensatie in relatie tot de Wet natuurbescherming is van belang dat deze compensatie pas aan de orde kan komen als de zogenaamde ADC-toets² wordt doorlopen. Zie ook § 3.2. en 4.5. van dit advies.

3.2 Alternatieven en varianten

Uit de NRD blijkt dat in 2013 een QuickScan is uitgevoerd naar mogelijke alternatieven voor het bestaande innamepompstation Kerksloot. Op basis daarvan zijn verschillende oplossingsrichtingen afgevallen vanwege onvoldoende oplossend vermogen, kosten en/of ongewenste effecten. Vervolgens is (in twee fasen) een verkenning uitgevoerd naar de beste mogelijke locatie van een nieuw innamepunt. Deze verkenning heeft verschillende varianten opgeleverd voor de locatie van het innamepompstation en voor het tracé van de leidingen. Deze varianten zijn getoetst op een aantal criteria. Op basis van deze toetsing zijn vier varianten geselecteerd die in het MER zullen worden vergeleken.

De Commissie adviseert het proces van ‘trechtering’ en ontwikkeling van alternatieven in het MER nader te beschrijven op basis van de gehanteerde criteria. Daarbij is vooral van belang hoe is omgegaan met de effecten op natuur, aangezien alle overgebleven alternatieven en varianten ingrepen in het Natura 2000-gebied De Biesbosch met zich mee brengen. In de genoemde verkenning is “natuurhinder” wel als criterium meegenomen, maar is niet expliciet gekeken naar mogelijke significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van habitats en soorten in het Natura 2000-gebied. Op grond van de Wet natuurbescherming geldt een zware verantwoordingsplicht voor dergelijke activiteiten. Als aantasting van de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet kan worden voorkomen, dient de ADC-toets te worden doorlopen om het project mogelijk te maken. In dat geval ligt het voor de hand dat ook eerder afgevallen alternatieven nader in beschouwing genomen moeten worden.

3.3 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten

---

² Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

milieueffecten³. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.

§ 5.1. van de NRD gaat in op de referentiesituatie en – in een aparte paragraaf – op autonome ontwikkelingen. In deze paragraaf worden echter beleidsontwikkelingen benoemd die leiden tot uitgangspunten en randvoorwaarden voor het voornemen. De Commissie adviseert deze beleidsontwikkelingen in het MER niet te beschrijven als onderdeel van de referentiesituatie, maar deze te koppelen aan het hoofdstuk wetgeving en beleid, dat in de NRD is opgenomen in § 3.2.

Voor zover ontwikkelingen in het studiegebied nog onzeker zijn kan gebruik worden gemaakt van scenario's of een gevoeligheidsanalyse. Dit geldt bijvoorbeeld voor de geplande verdieping/vergraving van het voorland in spaarbekken De Gijster.

4. Beoordelingskader

4.1 Algemeen

Hoofdstuk 6 van de NRD geeft een uitgebreid overzicht van de beoordelingscriteria voor de vergelijking van alternatieven en de onderzoeksmethodieken. In de volgende paragrafen geeft de Commissie aandachtspunten per (milieu)aspect, aanvullend op de NRD.

Maak bij de effectbeschrijving en –beoordeling een duidelijk onderscheid tussen tijdelijke effecten (in de realisatiefase) en permanente effecten (in de operationele fase).

4.2 Landschap en cultuurhistorie (inclusief archeologie)

De NRD geeft een goede aanzet voor de te onderzoeken effecten op landschap, archeologie en cultuurhistorie. Er heeft reeds archeologisch bureauonderzoek plaatsgevonden. Voor de alternatieven/varianten die in het MER worden onderzocht zal nader archeologisch onderzoek worden uitgevoerd en detailonderzoek naar het aanwezige detailreliëf.

Geef in het MER, naast een beschrijving en beoordeling van de effecten van de alternatieven en varianten, aan welke maatregelen mogelijk zijn om negatieve effecten te voorkomen of te verzachten.

---

³ Voor het beoordelen van de effecten op Natura 2000 in de Passende Beoordeling geldt de bestaande situatie als referentie.

4.3 Bodem en niet-gesprongen explosieven

De NRD gaat uitgebreid in op het uit te voeren onderzoek naar de geotechnische opbouw, (water)bodemkwaliteit en grondwaterkwaliteit. In 2016 is al bureauonderzoek uitgevoerd. Daarnaast wordt gedetailleerd beschreven hoe wordt omgegaan met risico's van niet-gesprongen explosieven (nge), waarvoor ook al vooronderzoek heeft plaatsgevonden.

De Commissie adviseert om – naast de aspecten die in de NRD worden genoemd – in het MER een grondbalans op te nemen en een indicatie van de mogelijke bestemmingen voor het af te graven materiaal.

4.4 Water

De NRD geeft een duidelijke indicatie van de relevante aspecten en het uit te voeren onderzoek, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen de aspecten Waterhuishouding, hydrologie, rivierkunde en Waterkwaliteit, waterecologie/visinname. Breng in het MER de effecten in beeld en geef aan welke maatregelen mogelijk zijn om negatieve effecten te voorkomen of te verzachten.

De Commissie beveelt aan om de resultaten van het overleg met de waterbeheerder (RWS) te beschrijven in het MER (onder andere de BPRW toets⁴). Ga daarbij naast de effecten op maatregelen en doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water ook in op de hydraulische aspecten van het innamepompstation voor de Bergsche Maas (zoals opstuwning, verlies aan waterbergend vermogen en eventuele compensatie).

4.5 Natuur

Schets op hoofdlijnen het ecologisch functioneren van het studiegebied en beschrijf de belangrijkste sleutelfactoren die daarop van invloed zijn. Geef in het MER aan welke kenmerkende habitats en soort(groep)en aanwezig zijn in het studiegebied. Ga daarna in op de potentiële ingreep-effectrelaties tussen de voorgenomen activiteit en de in het studiegebied aanwezige natuurwaarden.

4.5.1 Gebiedsbescherming

Het plangebied behoort in zijn geheel tot het Natura 2000-gebied De Biesbosch, dat tevens onderdeel is van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur).

Natura 2000

In de NRD is aangegeven dat uit vooronderzoek is gebleken dat significante gevolgen voor het Natura 2000-gebied niet op voorhand uitgesloten kunnen worden. Daarom zal een Passende Beoordeling opgesteld worden. Onderzoek voor de aanlegfase en voor het eindbeeld of aantasting van de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden kan worden uitgesloten. Daarbij kunnen mitigerende maatregelen worden betrokken.

---

⁴ BPRW-toets nieuw innamepunt 'De Gijster', Bureau Waardenburg, 24 augustus 2016

Motiveer in de Passende Beoordeling de omvang van het studiegebied, ook rekening houdend met de mogelijk ver reikende effecten van stikstofdepositie door werkzaamheden in de aanlegfase. Beschrijf voor het Natura 2000-gebied Biesbosch:

- de instandhoudingsdoelstellingen voor de verschillende soorten en habitattypen en of die al dan niet gehaald worden. Geef aan of het gaat om verbeterdoelstellingen;
- de ligging, oppervlakte en kwaliteit van habitattypen en leefgebieden voor soorten;
- de ecologische functies van het studiegebied voor soorten;
- de ecologische draagkracht van het studiegebied voor relevante soorten, gerelateerd aan de instandhoudingsdoelstellingen.

Deze beschrijving kan beperkt blijven tot de habitattypen en/of soorten die potentieel door het voornemen beïnvloed worden.

Beschrijf de mogelijke gevolgen van de alternatieven op de in het gebied beschermde habitattypen en soorten, en ga daarbij afzonderlijk in op aanlegfase en de exploitatiefase. Houd bij de effectbeschrijving ook rekening met externe werking en cumulatie, onder andere in relatie tot de geplande verdieping/vergraving van het voorland in De Gijster. De Commissie wijst er op dat effecten sterk afhankelijk kunnen zijn van de periode waarin de aanlegwerkzaamheden plaats vinden.

Uit de wetgeving volgt dat een project of plan alleen doorgang kan vinden als (na mitigatie) de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de ADC-toets met succes wordt doorlopen. Als dit het geval is adviseert de Commissie om in het MER aannemelijk te maken dat deze ADC-toets met succes kan worden doorlopen.

Natuur Netwerk Nederland (NNN)

Beschrijf voor het NNN-gebied de daarvoor geldende 'wezenlijke kenmerken en waarden'. Onderzoek welke gevolgen het initiatief voor deze actuele en potentiële kenmerken en waarden heeft. Voor het NNN geldt volgens de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) een 'nee-tenzij' regime. Geef aan hoe het 'nee-tenzij' regime provinciaal is uitgewerkt en of het voornemen hierin past.

4.5.2 Soortenbescherming

Beschrijf welke door de Wet Natuurbescherming⁵ beschermde soorten in het studiegebied voorkomen. Beoordeel of het voornemen kan leiden tot overtreding van de algemene verbodsbepalingen in de Wet Natuurbescherming, en of eventuele overtreding afbreuk kan doen aan de regionale of landelijke staat van instandhouding. Houd bij het bepalen van de gevolgen voor deze soorten rekening met de belangrijke sleutelfactoren die de aanwezigheid bepalen. Breng indien relevant mitigerende of compenserende maatregelen in beeld. Geef aan of het voornemen uitgevoerd kan worden in overeenstemming met hoofdstuk 3 ("Soorten") van de Wet Natuurbescherming.

---

⁵ De lijst van beschermde soorten in de Wet Natuurbescherming wijkt af van de lijst die in de Flora- en faunawet gehanteerd werd. Omdat besluitvorming over dit project in 2017 plaatsvindt, dient de lijst van beschermde soorten volgens de Wet Natuurbescherming uitgangspunt te zijn voor de effectbeschrijving.

4.6 Overige aspecten

Hoofdstuk 6 van de NRD beschrijft naast bovengenoemde onderdelen nog een aantal te onderzoeken effecten op het gebied woon- en leefmilieu (geluid, luchtkwaliteit, externe veiligheid, gezondheid), recreatie en verkeer/nautiek.

De Commissie adviseert deze aspecten uit te werken conform de aanpak in de NRD. Geef aan welke maatregelen mogelijk zijn om negatieve effecten te voorkomen of te verzachten. Daarbij zijn naar verwachting vooral maatregelen aan de orde om gevolgen voor de recreatie (verblijfsrecreatie, wandelen en recreatievaart) te beperken.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: Evides Waterbedrijf

Bevoegd gezag: Gemeente Werkendam

Besluit: Verlening van een omgevingsvergunning

Categorie Besluit m.e.r.: D16.1

Plan-m.e.r. vanwege kaderstelling en Passende beoordeling

Activiteit: Realisatie van een innamepompstation voor oppervlaktewater ten behoeve van drinkwatervoorziening en ingraven van een leidingtracé van het pompstation naar het spaarbekken De Gijster in de Biesbosch.

Procedurele gegevens:

Adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 14 oktober 2016

Aankondiging start procedure: 20 oktober 2016

Ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 21 oktober 2016 t/m 1 december 2016

Advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 5 januari 2017

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dhr. drs. G.B. Dekker

dhr. drs. P.J. Jongejans (secretaris)

dhr. drs. R.J.M. Kleijberg

mw. M.A.J. van der Tas (voorzitter)

dhr. drs. F. Wijnants

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De informatie die ze van het bevoegde gezag heeft ontvangen, vormt het uitgangspunt van haar advies. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de Commissie overlegd met het bevoegd gezag, de initiatiefnemer en zijn adviseurs. Meer informatie over de werkwijze van de Commissie vindt u op onze website, op de pagina *Wat doet de Commissie* in het hoofdstuk Advisering. (www.commissiemer.nl/advisering/watbiedtdecommissie).

Betrokken documenten:

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3170](#) in te vullen in het zoekvak.

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Bezoekadres

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t 030-2347666

e mer@eia.nl

w commissiemer.nl

